

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	22 GORFFENNAF 2014
TEITL YR ADRODDIAD	ADRODDIAD GWAITH AR ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD 1 EBRILL 2014 – 30 MEHEFIN 2014
PWRPAS YR ADRODDIAD:	ER GWYBODAETH
ADRODDIAD GAN:	RHEOLYDD ARCHWILIO
GWEITHREDU:	D/B

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Cyflwynwyd y Cynllun Gweithredu ar gyfer 2014-15 i'r cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a gynhaliwyd ar 10 Ebrill 2014 ac fe'i derbyniwyd. Cynhyrchwyd y Cynllun mewn ymgynghoriad gyda'r Archwiliwr Allanol, y Swyddog Adran 151 ac yn sgil amryw o gyfarfodydd a chyfathrebiadau gyda'r Penaethiaid Gwasanaeth.
- 1.2 Mae'r adroddiad isod yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol hyd at 30 Mehefin 2014 ac yn rhoi crynodeb ar gyfer yr adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd ers y Pwyllgor Archwilio diwethaf.
- 1.3 Bydd angen adolygiad dilyn-i-fyny ar gyfer yr holl adroddiadau terfynol a dderbyniodd farn 'Sicrwydd Coch'. Bydd yr adolygiad hwnnw yn cynnwys barn archwilio ar y cynnydd a wnaed gan reolwyr o ran gweithredu'r argymhellion lefel Uchel a Chanolig yn yr adroddiad terfynol gwreiddiol. Cyflwynir canlyniadau'r adolygiad Dilyn-i-Fyny i'r Pwyllgor Archwilio nesaf.
- 1.4 Cynhaliwyd un adolygiad yn y cyfnod diwethaf a arweiniodd at farn 'Sicrwydd Coch'. Adolygiad oedd hwn o'r system Gredydwy'r ac fe gynhaliodd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol adolygiad Dilyn i Fyny yn sgil hynny ac mae canlyniadau'r adolygiad hwnnw wedi eu cynnwys yn yr adroddiad hwn.
- 1.5 Mae un adolygiad o'r cyfnod hwn wedi arwain at farn sicrwydd Coch. Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â rheoli Staff Asiantaeth. Mae canlyniadau'r adolygiad i'w gweld yn rhan 2.1.8 a bydd crynodeb manylach yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a gynhelir ar 22 Gorffennaf 2014.
- 1.6 Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg lle bynnag y mae modd gwneud hynny, ond gall hefyd ddefnyddio Adolygiadau System, Adolygiadau Rheolaeth Allweddol, Adolygiad Sefydliad neu Adolygiad Ymgynghorol os gwelir bod y rheini'n fwy priodol.
- 1.7 Mae'r adroddiadau terfynol unigol ar gael i aelodau'r Pwyllgor hwn, yn gyfrinachol ar gais i'r Rheolwr Archwilio.

2. **ADRODDIADAU A GYHOEDDWDYD ERS YR ADRODDIAD DIWEDDARU DIWETHAF**
Rhestrir isod yr adroddiadau Archwilio Mewnol Terfynol a gyhoeddwyd ers yr adroddiad gwaith diwethaf i'r Pwyllgor Archwilio, ynghyd â chrynodeb o ganlyniadau pob adolygiad.

2.1.1 Credydwyr 2013-14 – Adolygiad Dilyn-i-Fyny

Cynhaliwyd adolygiad o'r system Gredydwyr yn Chwarter 3 2013-14. Canlyniad yr adolygiad hwnnw oedd barn Archwilio Mewnol Sicrwydd Coch. Hwn oedd yr adolygiad cyntaf o'r maes hwn ers gweithredu'r system CIVICA newydd yn Ebrill 2013. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol o'r adolygiad cychwynnol hwn ym mis Tachwedd 2013 ac roedd yn cynnwys 6 o argymhellion categori 'Uchel'; 11 o argymhellion categori 'Canolig' a 6 o argymhellion categori 'Isel'. Cafodd yr holl argymhellion a wnaed yn yr adroddiad cychwynnol ar y system Gredydwyr eu dilyn i fyny fel rhan o'r adolygiad hwn.

Cyfwelwyd aelodau o staff a oedd yn gyfrifol am weithredu'r argymhellion i ddarganfod pa gynnydd a wnaed gyda'r camau gweithredu y cytunwyd arnynt. Os oedd hynny'n briodol, cynhaliwyd profion i asesu lefel y gydymffurfiaeth a'r trefniadau rheoli a oedd wedi eu sefydlu.

Barn: Canlyniad yr adolygiad oedd barn sicrwydd COCH – AMBR gyda dau o argymhellion categori Uchel; chwech o argymhellion categori CANOLIG a phedwar o argymhellion categori ISEL un ai yn cael eu gweithredu neu heb eu gweithredu ar adeg yr archwiliad dilyn-i-fyny.

Mae rheolwyr wedi pennu dyddiadau gweithredu ar gyfer rhoi sylw i'r argymhellion sydd ar ôl.

2.1.2 Y Broses Arbedion Effeithlonrwydd yng Nghyllideb 2014-15

Cynhaliwyd archwiliad o'r broses uchod ar gyfer Cyllideb 2014-2015 fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol a gymeradwywyd ar gyfer 2013/14. Gofynnwyd i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol gynnal yr adolygiad i roi sicrwydd ynghylch cadernid yr her a gyflwynwyd i'r cynigion arbedion effeithlonrwydd a wnaed gan y gwasanaethau.

Rhaid pwysleisio mai adolygiad o'r broses ar gyfer arbedion effeithlonrwydd yng nghyllideb 2014-15 oedd hwn ac nad oedd yn ceisio darparu unrhyw sicrwydd ynghylch pa mor ymarferol fyddai cyflawni unrhyw un o'r cynigion a wnaed. Fodd bynnag, yn ein sylwadau i'r Gwasanaeth Cyllid rydym wedi gwneud sylwadau ar achosion lle roeddem yn ystyried nad oedd tystiolaeth y byddai modd cyflawni'r cynigion. Rydym hefyd wedi gwneud argymhellion y dylid cael mwy o sicrwydd ynghylch y cynigion hyn.

Rhaid pwysleisio hefyd mai'r gwasanaethau eu hunain sy'n gyfrifol am y cynigion arbedion effeithlonrwydd a'i dyletswydd hwy felly yn y pen draw yw sicrhau bod y cynigion a wneir yn realistig ac yn rhai y gellir eu cyflawni o fewn yr amserlenni a bennwyd. Byddai disgwyl i'r gwasanaethau felly fod wedi sefydlu gweithdrefnau a phrosesau sy'n rhoi sicrwydd digonol i'r Pennaeth Gwasanaeth a/neu'r sawl sy'n dal y gyllideb fod y cynigion yn rhai y mae modd eu cyflawni. Dylid nodi nad oedd unrhyw weithdrefn na phroses o'r fath wedi eu cynnwys yn sgôp yr adolygiad hwn.

Casgliad yr Adolygiad Ymgynghorol – Gwelwyd rhai arferion da mewn perthynas â'r broses a fabwysiadwyd ar gyfer cynigion arbedion effeithlonrwydd

yn 2014-15 ynghyd â thystiolaeth hefyd o heriau i'r gwasanaethau gan gyfrifwyr gwasanaeth o fewn yr Adran Gyllid.

Fodd bynnag, nid oedd cofnod ffurfiol o'r broses ei hun na lefel y dystiolaeth yr oedd rhaid wrthi i gadarnhau y byddai modd cyflawni'r arbedion a pherthnasedd, cywirdeb a chyfanrwydd y cyfrifiadau, y rhagdybiaethau, yr amserlenni a'r rhagamcanion a ddefnyddiwyd wrth benderfynu lefel yr arbedion. O ganlyniad nid oedd tystiolaeth ar gael o fewn yr Adran Gyllid ar adeg yr adolygiad fel sail ar gyfer unrhyw sicrwydd o fedru cyflawni'r arbedion a gynigiwyd.

Mae tystiolaeth bod llawer o waith wedi ei wneud yn y broses herio. Fodd bynnag, nid oes digon o dystiolaeth ar gael i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol roi sicrwydd bod y cynigion yn realistig ac yn ymarferol ym mhob achos a bod y cyfrifiadau, y rhagdybiaethau, y rhagamcanion a'r amserlenni yn gyflawn, yn gywir ac yn berthnasol ym mhob achos.

Canlyniad yr adolygiad oedd saith o argymhellion cyffredinol ar gyfer gwelliannau y cytunwyd arnynt gyda'r rheolwyr mewn Cynllun Gweithredu.

2.1.3 Budd-dal Tai – 2013-14

Cynhaliwyd adolygiad o drefniadau Rheoli Allweddol yn y system Budd-dal Tai fel rhan o gynllun a gymeradwywyd ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol am y flwyddyn 2013/14.

Talwyd oddeutu £10.5m o Fudd-dal Tai yn 2013/14 rhwng 01-04-2013 a 31-03-2014 ar gyfer tenantiaid preifat. Yn yr un cyfnod talwyd £8m o Fudd-dal ar gyfer tenantiaid yr Awdurdod Lleol. Dyfarnwyd o gwmpas £5m dan y cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

Ar ôl ystyried y materion a nodwyd gall y Cyngor fod yn rhesymol sicr bod y trefniadau rheoli y mae'r sefydliad yn dibynnu arnynt wedi eu dylunio'n addas a'u bod yn cael eu gweithredu'n gyson a'u bod yn effeithiol.

Barn: Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio GWYRDD/AMBR a chytunwyd ar bump o argymhellion categori Canolig a chwech o argymhellion categori Isel gyda rheolwyr.

2.1.4 Y System Gyflogau – 2013-14

Cynhaliwyd archwiliad o'r System Gyflogau fel rhan o'r cynllun a gymeradwywyd ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol am y flwyddyn 2013/14. Gwariodd y Cyngor £153,365.51 ar y system gyflogau yn 2013/14.

Y System Gyflogau a ddefnyddir ar hyn o bryd yw 'Resourcelink' gan Northgate. Mae hon yn system integredig ar gyfer Adnoddau Dynol a Chyflogau. Mae gan y Cyngor Dîm mewnol o 5 o staff sy'n ymwneud â swyddogaethau cyflogau. Mae staff yn yr Adain Adnoddau Dynol hefyd yn rhan o'r gwaith cychwynnol gyda dechreuwyr newydd ar y system integredig. Cawsom wybod mai'r drefn fel arfer yw bod staff y Gwasanaeth Cyflogau yn gwneud y trefniadau ar gyfer staff addysgol a staff sy'n gweithio i'r uned ddarparu a bod gwasanaeth Adnoddau Dynol yn delio gyda'r staff canolog sy'n weddill.

Rhoddydwyd 264 o ddechreuwyr newydd ar y System Gyflogau a phroseswyd 407 o bobl a adawodd rhwng Ebrill 2013 a Hydref 2013. Mae 3971 o gofnodion byw ar y System Gyflogau ar hyn o bryd.

Casgliadau allweddol yr adolygiad oedd:

- Mae gan yr Uwch Swyddog Cyflogau hawliau gweinyddol sy'n rhoi mynediad iddo i swyddogaethau cyflog a sefydliad.
- Nid oes trefn ar hyn o bryd i'r rheini sy'n dal cyllidebau fedru gwirio, o leiaf bob blwyddyn, fod adolygiad wedi ei wneud o'r strwythur staff a'r graddfeydd tâl er mwyn cadarnhau bod y wybodaeth ar y system AD a Chyflogau yn gyflawn ac yn gywir.
- Nid oedd dyletswyddau mewn perthynas â chreu cofnodion ar gyfer gweithwyr newydd wedi eu gwahanu'n briodol ym mhob achos; mae staff yr uned gyflogau yn creu cofnodiadau ar gyfer gweithwyr newydd os nad yw'r Uned AD eisioes wedi eu creu pan fo taliadau'n cael eu prosesu. Mae'n rhaid i'r Adain Gyflogau sefydlu manylion ar gyfer rhai staff ar ran yr Adran Gwasanaethau Cymdeithasol a'r Adran Addysg.
- Mae cyfraniadau pensiwn mewn perthynas â thalebau gofal plant wedi eu tynnu'n anghywir ac nid ydynt wedi eu newid na'u cywiro ers rhoi gwybod iddynt ym mis Tachwedd 2013.
- Ar ôl dilyn i fyny'r argymhellion o'r adroddiad diwethaf ar y System Gyflogau gwelwyd bod gordaliadau dal heb eu hadennill.

Barn: Canlyniad yr adolygiad oedd band sicrwydd GWYRDD/AMBR. Cytunwyd ar 6 o argymhellion categori Canolig a phump o argymhellion categori Isel gyda'r rheolwyr.

2.1.5 Rheoli'r Trysorlys – 2013-14

Cynhaliwyd archwiliad o'r gwaith Rheoli'r Trysorlys fel rhan o'r cynllun a gymeradwywyd ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol am y flwyddyn 2013/14. Mae'r swyddogaeth Rheoli'r Trysorlys yn gweithredu o fewn y Strategaeth Rheoli Trysorlys a'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol a gymeradwyir gan y Pwyllgor Archwilio bob blwyddyn. Adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Chwefror 2014 ar y sefyllfa gyfredol o ran Rheoli'r Trysorlys (ar gyfer chwarter 3).

Barn: Canlyniad yr adolygiad oedd barn archwilio GWYRDD. Cytunwyd ar dri o argymhellion categori Canolig gyda'r Rheolydd.

2.1.6 TAW -2013-14

Cynhaliwyd archwiliad o Systemau TAW fel rhan o'r cynllun a gymeradwywyd ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol am y flwyddyn 2013/14. Roedd yr adolygiad hwn yn seiliedig ar ganllawiau TAW gan CIPFA ar gyfer Awdurdodau Lleol a Chyrff Tebyg (Mehfin 2013) sy'n darparu arferion gorau ar gyfer cofnodi a chyfrifo TAW gan awdurdodau lleol.

Yn unol ag Adran 33 Deddf TAW 1994, mae gan gyrff penodol, gan gynnwys awdurdodau lleol, hawl i adennill TAW ar gyflenwadau sy'n ymwneud â gweithgareddau nad oes a wnelont ddim â busnes. Yn y flwyddyn ariannol 2012/13 fe wnaeth Cyngor Sir Ynys Môn adennill cyfanswm o £9,451,112.91 o TAW.

Casgliad yr Adolygiad Ymgynghorol – Ar ôl ystyried y materion a nodwyd gall y Cyngor fod yn sicr bod y rheolaethau y mae'r sefydliad yn dibynnu arnynt i reoli'r risg hon wedi eu dylunio'n addas a'u bod yn cael eu gweithredu'n gyson a'u bod yn effeithiol. Serch hynny, nodwyd rhai gwendidau y mae angen i'r rheolwyr roi sylw iddynt i sicrhau bod y risg hon yn parhau i gael ei rheoli.

Canlyniad yr adolygiad oedd un argymhelliad categori Canolig ac 11 o argymhellion categori Isel y cytunwyd arnynt gyda'r rheolwyr.

2.1.7 Y Drefn Gwyno – 2014-15

Cynhaliwyd archwiliad o'r Drefn Gwyno Gorfforaethol fel rhan o'r cynllun a gymeradwywyd ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol am y flwyddyn 2014/15. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Polisi Pryderon a Chwynion sy'n seiliedig ar arferion gorau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Cymeradwywyd y polisi hwn gan y Pwyllgor Gwaith ar 19 Tachwedd 2012 a chan y Cyngor ar 5 Mawrth 2013 ac fe'i gweithredwyd o 1 Ebrill 2013. Yn ystod y cyfnod Ebrill 2013 i Fawrth 2014 cofnododd y Cyngor 62 o gwynion.

Nid yw'r polisi hwn yn berthnasol i gwynion sy'n ymwneud â'r Gwasanaethau Cymdeithasol na chwynion yn erbyn ysgolion. Mae gweithdrefnau ar wahân ar gyfer y ddau faes hyn. Ni chafodd y gweithdrefnau mewn perthynas â chwynion ynghylch Gwasanaethau Cymdeithasol ac ysgolion eu cynnwys yn yr adolygiad hwn.

Casglodd yr adolygiad fod gweithdrefnau priodol i sicrhau cydymffurfiaeth gyda'r polisi o fewn gwasanaethau ac yn gorfforaethol. Roedd y ddau wendid rheoli yn ymwneud â hyfforddi staff mewn perthynas â'r Polisi Cwynion a Phryderon a chynhyrchu adroddiad blynyddol i ddarparu dadansoddiad o batrymau cwyno a gwersi y gellir eu dysgu o'r flwyddyn gynt. Mae'r ddau wendid hyn yn ymwneud â diffyg cydymffurfiaeth gyda rheolaethau o fewn y polisi.

O 62 o gwynion ffurfiol a dderbyniwyd ac a broseswyd yn y cyfnod Ebrill 2013 i fis Mawrth 2014 dim ond dau a gyfeiriwyd i'r Ombwdsmon. Mae hynny'n cyfateb i 3.3% o'r holl gwynion a broseswyd ac ystyrir bod hynny'n isel o gymharu â chyfanswm y cyfeiriadau. Mewn perthynas â'r ddwy gŵyn a gyfeiriwyd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cymru ni chafwyd bod y Cyngor wedi camweinyddu. Mae'r ffigyrau felly yn rhoi sicrwydd bod y polisi pryderon a chwynion yn cael ei weithredu'n gyson o fewn y gwasanaethau ac yn gorfforaethol a'i fod yn effeithiol.

Barn: Canlyniad yr adolygiad hwn oedd barn archwilio GWYRDD. Cytunwyd ar ddau o argymhellion categori Canolig gyda'r rheolwyr.

2.1.8 Staff Asiantaeth – 2014-15

Cynhaliwyd adolygiad o'r defnydd o Staff Asiantaeth ar gais y Pwyllgor Archwilio. Yn ei gyfarfod ar 4 Chwefror 2014 penderfynodd y Pwyllgor Archwilio: *bod y Pwyllgor Archwilio yn rhoi dadansoddiad i'r Pwyllgor o nifer y staff asiantaeth/contract/hunangyflogedig a gyflogir gan y Cyngor, y rhesymau dros eu cyflogi a'r costau, ynghyd â dulliau eraill o weithredu a ddilynir gan gyrff/sefydliadau eraill.*

Casglodd yr adolygiad bod diffyg ymwybyddiaeth ymysg staff perthnasol o bolisi'r Cyngor ynghylch caffael a monitro staff asiantaeth, ynghyd â diffyg cydymffurfiaeth â'r polisi. Bydd y Pwyllgor Archwilio yn cael copi ar wahân o'r adroddiad hwn er gwybodaeth.

Barn: Canlyniad yr adolygiad hwn oedd barn archwilio COCH. Cytunwyd ar dri o argymhellion categori Uchel a chwech o argymhellion categori Canolig gyda'r rheolwyr.

2.1.9 Adroddiadau Pellach

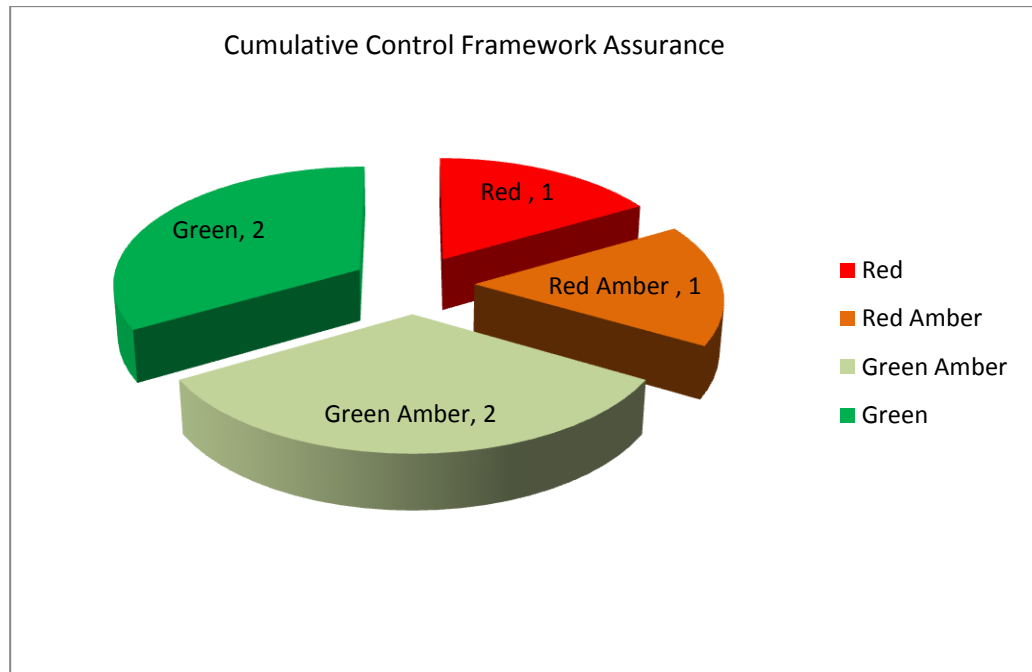
Yn ôl cyfarwyddwyd gan y Swyddog Adran 151 cynhaliwyd pedwar o adolygiadau manwl yn ystod y cyfnod hwn y tu allan i Gynlluniau Gweithredu'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2013-14 a 2014-15. Roedd yr adroddiadau hynny yn ymwneud â:

- Adnewyddu Contract Banc HSBC
- Stociau Sieciau – Llofnodwyr
- Arbedion Effeithlonrwydd 2013-14; a
- Debyd ar Gronfeydd Wrth Gefn Gwasanaethau

Adroddiadau hanesyddol oedd y rhain yn bennaf ac i bwrpas rhoi cyngor. Ni chyflwynwyd unrhyw farn archwilio ffurfiol yn yr adroddiadau hyn.

2.2 Crynodeb o Ganlyniadau Adroddiadau a Gyhoeddwyd hyd yma - ers 1 Ebrill 2014 rydym wedi cyhoeddi chwech o adroddiadau terfynol o'r Cynllun Gweithredu ar gyfer y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2013-14; dau o gynllun 2014-15, pedwar adroddiad pellach yn unol â chyfarwyddyd y Swyddog Adran 151 a thri adroddiad cyfeirio. Hyd yma felly, cyhoeddwyd 11 o adroddiadau terfynol yn 2014-15.

Ceir crynodeb o'r graddfeydd a roddwyd i'r adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd gyda barn CAG yn y siart gylch isod:

Bydd y siart gylch hon yn cael ei diweddarau'n gronol ym mhob Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol dilynol a bydd o'r herwydd, yn arwydd o'r farn archwilio am y fframwaith rheoli cyffredinol yr adroddir arno yn Adroddiad Blynyddol y Prif Swyddog Archwilio.

3 BLAENRAGLEN WAITH ARCHWILIO MEWNOL

Teitl yr Adolygiad a Gynlluniwyd	Maes Gwasanaeth	Statws Cyfredol
Rhenti Tai 2013-14	Tai	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Digartrefedd	Tai	Gwaith yn mynd rhagddo
Cau'r Cyfrifon – Prosesau	Cyllid	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Oriau Gofal Cartref	GC Oedolion	Dibriffio
Logical Access Controls - Compliance	Corfforaethol	Gwaith yn mynd rhagddo
Rheolaeth Ariannol Ysgolion - Cyllidebau	Dysgu Gydol Oes	Gwaith yn mynd rhagddo
Ysgol Pentraeth	Dysgu Gydol Oes	Gwaith yn mynd rhagddo
Ysgol Henblas	Dysgu Gydol Oes	Gwaith yn mynd rhagddo
Rhybuddion Dirwy	Priffyrdd	Gwaith yn mynd rhagddo
Datblygu Chwaraeon	Economaidd	Gwaith yn mynd rhagddo
Ymddiriedolaeth Elusennol – Llywodraethiant ac Ariannol	Cyllid	Cychwyn Gorffennaf 2014
Dilyn-i-fyny – yr Argymhellion Categori Uchel a oedd angen sylw	Corfforaethol	Cychwyn Gorffennaf 2014

4. CYFEIRIADAU

- 4.1** Yn ystod y flwyddyn, rhaid i'r Adain Archwilio Mewnol wneud gwaith ar faterion a ddaw i'r fei yn ystod y gwaith archwilio rhaglunedig neu faterion a ddygir i'w sylw gan Adrannau eraill neu waith y mae Adrannau eraill yn gofyn i'r Adain Archwilio Mewnol ei wneud. Hefyd, mae'n bosib y bydd yr Archwiliwr Allanol yn gofyn iddynt am wybodaeth neu am gymorth i ddarparu gwybodaeth. Yn sgil rhai o'r cyfeiriadau hyn, cyhoeddir adroddiadau archwilio ffurfiol a bydd eraill yn cael eu cofnodi mewn Nodiadau Ffeil (e.e. pan fo'r haerid yn anghywir ac o'r herwydd does dim byd i'w adrodd yn ôl, neu pan nad yw swm a sylwedd y gwaith yn ddigon i gyfiawnhau adroddiad archwilio llawn neu pan fo'r mater wedi cael sylw mewn adroddiad gan yr Archwiliwr Allanol).
- 4.2** Mae nifer o Nodiadau Ffeil wedi cael eu cynhyrchu hyd yma yn 2014/15. Nid oes unrhyw ddarn o waith a arweiniodd at gynhyrchu Nodyn Ffeil wedi dod o hyd i unrhyw dystiolaeth o dwyll neu afreoleidd-dra. Roedd un o'r nodiadau ffeil yn ymwneud â chynorthwyo ymchwiliad a oedd yn cael ei gynnal gan Betsi Cadwaladr ac un yn ymwneud â defnydd amhriodol o gyfeirnod Tystysgrif Nwy'r Cyngor.
- 4.3** Cynhyrchwyd adroddiad yn dilyn ymgais i dwyllo'r Cyngor trwy lythyr yn gofyn am newid manylion banc cyflenwr cyfredol a'r llythyr hwnnw heb ddod gan y cyflenwr

ei hun. Mae'r mater wedi cae ei gyfeirio at uwch reolwyr a'r Heddlu ac mae rheoliadau yn y maes hwn wedi cael eu cryfhau o ganlyniad. Mae adroddiadau cyfeirio hefyd wedi cael eu cyhoeddi mewn perthynas â chyfeiriadau a gafwyd ynghylch materion Arforol ym Mhorth Amlwch ac amryfal faterion yn ymwneud ag ysgol.

- 4.4 Fel y dywedyd yn y cyfarfod diwethaf o'r Pwyllgor Archwilio, mae'r Heddlu wrthi'n ymchwilio i un cyfeiriad o 2012/13. Cafodd y Tîm Archwilio Mewnol ymweliad gan swyddog o'r heddlu ym mis Mehefin 2014 yn dilyn i fyny'r manylion am y cyfeiriad a wnaed. Rhoddir gwybod yn y man i'r Pwyllgor am ganlyniad yr achos hwn.

5. TRACIO ARGYMHELLION

- 5.1 Mae argymhellion a wnaed ers 01-04-2010 wedi cael eu cynnwys yn y dadansoddiad tracio argymhellion er gwybodaeth y Pwyllgor hwn yn unig.
- 5.2 Mae'r perfformiad o ran gweithredu ar yr holl argymhellion yn y cyfarfod yn is na'r targed – cofnodwyd bod 44% o'r holl argymhellion 'Uchel' a 'Canolig' wedi cael eu gweithredu. Mae'r perfformiad o ran yr argymhellion ac eithrio'r rhai sy'n berthnasol i Addysg yn 69% (Ffigyrau fel yr oeddynt ar 30-06-14).
- 5.3 Yn Atodiad A, ceir graff yn dangos manylion yr argymhellion a weithredwyd fesul Gwasanaeth.

6. PRYDERON CYFREDOL YR ADAIN ARCHWILIO

- 6.1 Pryderon yw'r rhain a nodwyd o waith archwilio mewnol blaenorol nad ydynt wedi cael sylw ynghyd â'r rheiny a nodwyd yn ystod y cyfnod hwn.
- **Parhad Busnes** – Mae camau gweithredu a argymhellwyd i gryfhau trefniadau rheoli yn y maes hwn wedi cael eu casglu o nifer o adroddiadau gan ddarparwyr sicrwydd, gan gynnwys Archwilio Mewnol ac maent wedi cael eu cynnwys yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Rheoli Gwybodaeth Gorfforaethol. Rydym yn deall fod cynnydd ar drefniadau yn cael ei wneud bellach ar lefel Gogledd Cymru.
 - **Rheoli Risg** – Mae'r Cyngor wrthi'n datblygu ei Fframwaith Rheoli Risg ei hun ac yn sefydlu trefniadau rheoli risg yn gadarn yn y sefydliad. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol wrthi'n cael ei datblygu a bydd trefn adrodd reolaidd yn cael ei gweithredu.
 - **Rheoli Gwybodaeth** - Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth hefyd wedi cynnal adolygiad yn y maes hwn ac wedi nodi problemau a gwendidau rheoli tebyg i'r rheiny a nodwyd gan SAC, PWC a'r Adain Archwilio Mewnol mewn adroddiadau blaenorol. Sefydlwyd Bwrdd Rhaglen i weithredu ar y Cynllun Gweithredu yn deillio o adroddiad y Comisiynydd Gwybodaeth. Mae nifer o gamau wedi cael eu gweithredu ers adroddiad SCG.
 - **Llywodraethiant** - Nodwyd eto yn 2013-14, faterion yn ymwneud â diffyg cydymffurfiaeth gyda pholisïau a gweithdrefnau corfforaethol allweddol, er enghraifft, mewn perthynas â chaffael corfforaethol. Mae'r Cyngor wedi rhoi'r gorau i ddefnyddio ei system electronig ar gyfer cydymffurfio gyda pholisïau a'u derbyn lle yr oedd defnyddwyr yn cofnodi eu bod wedi darllen a deall y polisïau ac yn cytuno i lynu wrthynt. Heb gofnod o'r fath eu bod wedi eu derbyn, mae'n fwy anodd dangos eu bod wedi cael eu cylchredeg yn

ddigonol i'r staff perthnasol. Cyhoeddwyd adroddiad ynglŷn â'r materion hyn yn 2011-12, fodd bynnag, roedd nifer o'r argymhellion heb eu gweithredu ar ddiwedd 2013-14.

- **Fframwaith Caffael Corfforaethol** – Cyhoeddwyd adroddiad Archwilio Mewnol ar y Fframweithiau Caffael Corfforaethol ym mis Rhagfyr 2012 a nodwyd nifer o feysydd lle yr oedd angen cryfhau'r fframwaith. Yn ystod profion, canfuwyd nad oedd mwyafrif y swyddogion y cysylltwyd â nhw ac a oedd wedi cymeradwyo anfonebau am symiau mawr o arian yn gwybod a oedd contract yn ei le ai peidio ac yn y rhan fwyaf o achosion, roeddynt yn awgrymu pwynt cyswllt arall yn eu Gwasanaeth a 'allai' fod yn gwybod. Nododd yr adolygiad mai'r broblem sylfaenol oedd diffyg fframwaith caffael corfforaethol cadarn yn y Cyngor. Er enghraifft, nid oedd rheidwydd ar Wasanaethau i gofrestru contractau gwerth uchel gyda'r ganolfan gorfforaethol ac o'r herwydd nid oedd unrhyw fodd o nodi lle yr oedd symiau sylweddol o arian yn cael eu gwario heb gontract dan y Rheoliadau Gweithdrefn Contractau.

Roedd y ffaith fod cymaint o Lofnodwyr Awdurdodedig yn ardystio taliadau uchel heb wybod a oedd contract priodol yn ei le yn unol â'r RhGC, neu, os oedd contract o'r fath yn bodoli, y cyfraddau y dylid eu codi yn ddarganfyddiad sylweddol ynddo ei hun o ran effeithiolrwydd y fframwaith caffael cyfredol.

Mewn Gwiriad Iechyd a gynhaliwyd gan KPMG Procurement ar gyfer Ynys Môn yn 2014, cadarnhawyd casgliadau'r Adain Archwilio Mewnol ac roedd y gwiriad yn cynnwys adolygiad manylach o wendidau'r trefniadau cyfredol. Mae Bwrdd Prosiect wedi cael y dasg o weithredu'r argymhellion yn yr adroddiad hwn er mwyn cryfhau'r Fframwaith Caffael Corfforaethol.

Yn y sefyllfa economaidd sydd ohoni ar hyn o bryd, ystyrir ei bod yn hanfodol bod y fframwaith caffael corfforaethol yn cefnogi'r arbedion effeithlonrwydd sy'n cael eu gwneud ar hyn a lled y Cyngor drwy sicrhau arbedion gwirioneddol o gontractau gwerth uchel newydd neu rai sydd wedi eu hadnewyddu. Mae angen rhoi sylw i'r gwendidau a nodwyd yn yr adolygiadau hyn er mwyn darparu'r gefnogaeth hon.

- **Fframwaith Partneriaethau**- Nid oes gan y Cyngor Fframwaith ffurfiol ar gyfer Partneriaethau er mwyn darparu sicrwydd fod gan yr holl bartneriaethau drefniadau llywodraethiant, rheoli a pherfformiad digonol er mwyn cwrdd â'r amcanion a nodwyd ac er mwyn sicrhau eu bod yn darparu gwerth am arian mewn perthynas â'r adnoddau ariannol ac adnoddau eraill y mae'r Cyngor wedi eu buddsoddi ynddynt.

Nid oes gan y Cyngor gofrestr ganolog o bartneriaethau yn manylu ar eu pwrpas, yr adnoddau a fuddsoddwyd, canlyniadau disgwylidig, cyfrifoldebau neu linellau ar gyfer cyflwyno adroddiadau.

Nid yw'r trefniadau cyfredol yn rhoi'r sicrwydd angenrheidiol fod manteision y bartneriaeth yn cael eu gwireddu neu fod risgiau negyddol gweithio mewn partneriaeth a nodwyd gan y Comisiwn Archwilio ac eraill heb eu gwireddu o fewn partneriaethau cyfredol y Cyngor.

- **Gweithredu Argymhellion Ysgolion** – Mae problem barhaus mewn perthynas â gweithredu ar argymhellion archwilio mewnol gan ysgolion. Mae'r argymhellion hyn yn ymwneud â materion ariannol a llywodraethiant

mewn ysgolion a ddylai fod yn destun pryder i Brifathrawon ac i'r Adran Addysg.

- **Argymhellion Categori Uchel nad ydynt wedi eu Gweithredu** – Mae statws 'heb eu gweithredu' wedi eu cofnodi yn achos argymhellion categori uchel yn y meysydd isod a adolygwyd:
 - **AD MyView 1866.13/14** – Cyhoeddwyd: Gorffennaf 2013 – Noddwyr yr adroddiad: Rheolydd AD a'r Pennaeth Swyddogaeth - Adnoddau; Mater: diffyg gwahanu dyletswyddau rhwng y sefydliad a'r gyflogres; Statws cyfredol: Mae Cyllid ac AD yn ymgynghori ynghylch gweinyddu systemau a grwpiau mynediad ar system Northgate er mwyn gwahanu mynediad i gofnodiadau sefydliad a mynediad i ddiwygio manylion am y gyflogres.
 - **Caffael Corfforaethol 1825.12/13** – Cyhoeddwyd: Rhagfyr 2012 – Noddwr yr Adroddiad – y Pennaeth Gwasanaeth Cyllid ar y pryd - Mater: diffyg fframwaith digonol; yr angen i ddiweddarau'r Rheolau Gweithdrefn Contract (RhGC) a'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol (RhGA); Yr angen i'r holl Lofnodwyr Awdurdodedig gael hyfforddiant ar y RhGC a'r RhGA newydd; Statws cyfredol: - Rheolau Gweithdrefn Contract diwygiedig wrthi'n cael eu datblygu.
 - **Parhad Busnes 1812.12/13** – Cyhoeddwyd: Medi 2012: Noddwyr yr Adroddiad: Pennaeth Cynllunio a Rheolwr TGCh; Materion: Diffyg Polisi Adfer yn dilyn Trychineb TGCh yn unol â safonau ISO 27002 ar gyfer Diogelwch Gwybodaeth a'r angen i ddiffinio swyddogaethau a chyfrifoldebau ar gyfer Parhad Busnes; Statws cyfredol: Mae Cynllun AT TGCh yn cael ei integreiddio i'r trefniadau Parhad Busnes sy'n datblygu. Mae grŵp wedi cael ei sefydlu i edrych yn ffurfiol ar Barhad Busnes yn gorfforaethol.
 - **Taliadau Uniongyrchol 1883.13/14**: Cyhoeddwyd: Gorffennaf 2013 – Noddwr yr Adroddiad: Pennaeth Gwasanaeth – Gwasanaethau Oedolion; Materion: Tystiolaeth o wiriadau CRB ar gyfer staff sy'n cael eu cyflogi fel gofalmwr gan Ddefnyddwyr Gwasanaeth; Statws cyfredol: Yn dilyn derbyn cyngor cyfreithiol, mae gweithdrefnau wedi cael eu diwygio er mwyn sicrhau y ceir gwiriadau CRB lle mae hynny'n briodol.

**RHEOLWR ARCHWILIO
14 GORFFENNAF 2014**

Tabl Tracio Argymhellion - yr Holl Argymhellion Uchel a Chanolig (dim yn cynnwys Addysg) sydd wedi cael eu creu ers 01-04-2012

Tabl Cynnydd: % Argymhellion yn y categorïau uchel a chanolig a weithredwyd / na weithredwyd fesul Gwasanaeth lle gwnaed mwy na 10 o Argymhellion heb gynnwys Addysg, a oedd ar ddiwedd y cyfnod, yn **69%** o'r holl argymhellion a wnaed.

Yn ein barn ni felly ac yn seiliedig ar y data hunanasesu yn y Tabl Cynnydd uchod, mae'r Cyngor wedi gwneud '**cynnydd digonol**' yn y cyfnod o ran gweithredu'r argymhellion Archwilio Mewnol a oedd yn y categori Uchel a Chanolig.

